

TILLKÄNNAGIVANDE OM KRISTEN FOSTRAN

GRAVISSIMUM EDUCATION PROKLAMERADES

AV HANS HELIGHET

PÅVEN PAULUS VI

DEN 28 OKTOBER 1965

INFÖRANDET

Det heliga ekumeniska rådet har omsorgsfullt övervägt hur oerhört viktig uppfostran är i människans liv och hur dess inflytande ständigt växer i vår tids sociala framåtskridande.

(1)

I själva verket har vår tids omständigheter gjort det lättare och samtidigt mer angeläget att utbilda unga människor och dessutom att fortsätta att utbilda vuxna. Män är mer medvetna om sin egen värdighet och position; De vill i allt högre grad delta aktivt i det sociala livet och särskilt i det ekonomiska och politiska livet. 2) När människorna njuter av mer fritid, som de ibland gör, finner de att den anmärkningsvärda utvecklingen av teknik och vetenskapliga undersökningar och de nya kommunikationsmedlen erbjuder dem en möjlighet att lättare uppnå sitt kulturella och andliga arv och att förverkliga varandra i de närmare banden mellan grupper och till och med mellan folk.

Följaktligen görs överallt försök att främja mer utbildning. Mäns rätt till utbildning, särskilt barns och föräldrars grundläggande rättigheter, proklameras och erkänns i offentliga dokument. (3) I takt med att antalet elever snabbt ökar, mångfaldigas och utvidgas skolorna vitt och brett, och andra utbildningsinstitutioner inrättas. Nya experiment görs i undervisnings- och undervisningsmetoder. Mäktiga försök görs att uppnå utbildning för alla, trots att ett stort antal barn och ungdomar fortfarande saknar ens grundläggande utbildning och så många andra saknar en lämplig utbildning där sanning och kärlek utvecklas tillsammans.

För att uppfylla det uppdrag hon har fått från sin gudomlige grundare att förkunna frälsningens mysterium för alla människor och att återställa allt i Kristus, måste Heliga Moder Kyrkan ägna sig åt hela människans liv, även den världsliga delen av det i den mån det har betydelse för hans himmelska kallelse. (4) Därför har hon en roll i utbildningens framsteg och utveckling. Därför förklarar denna heliga synod vissa grundläggande principer för den kristna fostran, särskilt i skolorna. Dessa principer kommer att behöva utvecklas mer ingående av en särskild efterkonciliär kommission och tillämpas av biskopskonferenser på olika lokala förhållanden.

1. Innebörden av den universella rätten till utbildning

Alla människor av alla raser, tillstånd och åldrar har, eftersom de åtnjuter en människas värdighet, en omistlig rätt till en utbildning (5) som är i överensstämmelse med deras slutliga mål,(6) deras förmåga, deras kön och deras lands kultur och tradition, och även i harmoni med deras broderliga umgänge med andra folk för att främja sann enhet och fred på jorden. Ty en sann uppfostran syftar till att forma den mänskliga personen i strävan efter sitt slutliga mål och det goda i de samhällen som hon som människa är medlem av och i vars förpliktelser hon som vuxen kommer att dela.

Därför måste barn och ungdomar få hjälp att med hjälp av de senaste framstegen inom psykologi och undervisning och konst- och vetenskapskonst få hjälp att harmoniskt utveckla sina fysiska, moraliska och intellektuella anlag, så att de gradvis kan förvärva en mogen ansvarskänsla i sin strävan att oupphörligt forma sina egna liv på rätt sätt och i att sträva efter sann frihet när de övervinner livets växlingar med mod och ståndaktighet. Må de också, när de blir äldre, få en positiv och klok sexualundervisning. Dessutom bör de tränas så att de kan delta i det sociala livet på rätt sätt, så att de kan bli aktivt engagerade i olika samhällsorganisationer, öppna för samtal med andra och villiga att göra sitt bästa för att främja det gemensamma bästa.

Denna heliga synod förklarar också att barn och ungdomar har rätt att motiveras att värdera moraliska värden med rätt samvete, att omfamna dem med en personlig fasthållighet, tillsammans med en djupare kunskap och kärlek till Gud. Följaktligen bönfaller den enträget alla dem som innehar en ställning av offentlig myndighet eller som ansvarar för uppfostran att se till att ungdomen aldrig berövas denna heliga rättighet. Den uppmanar vidare kyrkans söner att med generositet ägna sin uppmärksamhet åt hela utbildningsområdet, med särskilt i åtanke behovet av att mycket snart utsträcka fördelarna av en lämplig utbildning och träning till alla i alla delar av världen. (7)

2. Kristen utbildning

Eftersom alla kristna genom vattnets och den helige Andes pånyttfödelse har blivit en ny skapelse,⁸ så att de bör kallas och vara Guds barn, har de rätt till en kristen uppfostran. En kristen uppfostran strävar inte bara efter att en människa skall mogna på det sätt som just nu beskrivits, utan har som huvudsyfte detta mål: att de döpta, samtidigt som de gradvis introduceras i kunskapen om frälsningens mysterium, blir allt mer medvetna om den trons gåva som de har fått, och att de dessutom lär sig att tillbe Gud Fadern i ande och sanning (jfr Joh 4:23), särskilt i liturgin handling, och bli formade i sina personliga liv i enlighet med den nya människan som skapats i rättvisa och sanningens helighet (Ef. 4:22-24); också att de utvecklas till fullkomlig mandom, till det mogna måttet av Kristi fullhet (jfr Ef. 4:13) och strävar efter att den mystiska kroppen ska växa; Dessutom lär de sig, medvetna om sin kallelse, inte bara att vittna om det hopp som finns i dem (jfr Petr 3:15), utan också hur de kan hjälpa till i den kristna världsbildning som äger rum, när naturkrafterna, sedda i människans fulla betraktande av den av Kristus återlösta

människan, bidrar till hela samhällets bästa. (9) Därför påminner denna heliga synod själaherdarna om deras allvarligaste skyldighet att se till att alla troende, men särskilt de ungdomar som är kyrkans hopp, får del av denna kristna uppfostran. (10)

3. Författarna till utbildning

Eftersom föräldrarna har gett barnen deras liv, är de bundna av den allvarligaste förpliktelsen att uppfostra sina barn och måste därför erkännas som de primära och huvudsakliga fostrarna. (11) Denna roll i utbildningen är så viktig att den endast med svårighet kan tillgodoses där den saknas. Det är föräldrarna som måste skapa en familjär atmosfär som är besjälad av kärlek och respekt för Gud och människor, i vilken barnens mångsidiga personliga och sociala fostran främjas. Därför är familjen den första skolan för de sociala dygder som varje samhälle behöver. Det är särskilt i den kristna familjen, som berikas av äktenskapets sakraments nåd och ämbete, som barnen från sina tidiga år bör undervisas att ha kunskap om Gud i enlighet med den tro de fått i dopet, att tillbe honom och att älska sin nästa. Det är också här de finner sin första erfarenhet av ett sunt mänskligt samhälle och av kyrkan. Slutligen är det genom familjen som de gradvis leds till ett kamratskap med sina medmänniskor och med Guds folk. Må därför föräldrarna inse den ovärderliga betydelse som en sant kristen familj har för Guds eget folks liv och framåtskridande. (12)

Familjen, som har den främsta uppgiften att förmedla utbildning, behöver hjälp från hela samhället. Vid sidan av de rättigheter som tillkommer föräldrarna och andra som föräldrarna anförtror en del av utbildningsarbetet, tillkommer således även vissa rättigheter och skyldigheter det borgerliga samhället, vars roll är att styra vad som krävs för det gemensamma timliga bästa. Dess funktion är att främja ungdomars utbildning på många sätt, nämligen: att skydda skyldigheter och rättigheter för föräldrar och andra som deltar i utbildning och att ge dem stöd; I enlighet med subsidiaritetsprincipen är det lämpligt att när föräldrarnas och andra samhällens strävanden saknas, att genomföra utbildningsarbetet i enlighet med föräldrarnas önskemål. Och dessutom, som det allmänna bästa kräver, att bygga skolor och institutioner. (13)

Slutligen är det på ett särskilt sätt kyrkans plikt att uppfostra, inte bara därför att hon måste erkännas som ett mänskligt samhälle som är kapabelt att uppfostra, utan framför allt därför att hon har ansvaret att förkunna frälsningens väg för alla människor, att förmedla Kristi liv till dem som tror, och i sin osvikliga omsorg att hjälpa människor att kunna komma till fullheten av detta liv. (14) Kyrkan är som en moder förpliktad att ge dessa sina barn en uppfostran genom vilken hela deras liv kan genomsyras av Kristi ande och samtidigt göra allt hon kan för att för alla folk främja den mänskliga personens fullständiga fullkomning, det jordiska samhällets bästa och byggandet av en värld som är mer mänsklig. (15)

4. Olika hjälpmedel för kristen fostran

Vid fullgörandet av sin uppfostrande uppgift är kyrkan, som är angelägen om att använda alla lämpliga hjälpmedel, särskilt angelägen om dem som är hennes egna. Främst bland dessa är den kateketiska undervisningen,(16) som upplyser och stärker tron, ger näring åt livet i Kristi ande, leder till intelligent och aktivt deltagande i det liturgiska mysteriet(17) och ger motivation till apostolisk verksamhet. Kyrkan högaktar och strävar efter att med sin egen ande tränga in i och förädla även andra hjälpmedel som tillhör människans allmänna arv och som har stort inflytande när det gäller att forma själar och forma människor, såsom kommunikationsmedierna,(18) olika grupper för mental och fysisk utveckling, ungdomsföreningar, och i synnerhet skolor.

5. Skolans betydelse

Bland alla utbildningsinstrument har skolan en särskild betydelse. (19) Den är utformad inte bara för att med särskild omsorg utveckla de intellektuella förmågorna, utan också för att utveckla förmågan att bedöma rätt, att föra vidare det kulturella arvet från tidigare generationer, att främja en känsla för värden och att förbereda sig för yrkeslivet. Mellan elever med olika begåvning och bakgrund främjar det vänskapliga relationer och en anda av ömsesidig förståelse. Den upprättar så att säga ett centrum vars arbete och framåtskridande måste delas av familjer, lärare, föreningar av olika slag som främjar kulturellt, medborgerligt och religiöst liv, såväl som av det civila samhället och hela den mänskliga gemenskapen.

Det är verkligen vackert och av stor betydelse att alla de som hjälper föräldrarna att fullgöra sina plikter och som i egenskap av representanter för den mänskliga gemenskapen åtar sig uppgiften att uppfostra skolorna är av stor betydelse. Denna kallelse kräver speciella sinne- och hjärtegenskaper, mycket noggranna förberedelser och ständig beredskap att förnya sig och anpassa sig.

6. Föräldrars skyldigheter och rättigheter

Föräldrar som har den primära och omistliga rätten och skyldigheten att uppfostra sina barn måste åtnjuta verklig frihet i sitt val av skola. Följaktligen måste den offentliga makten, som har till uppgift att skydda och försvara medborgarnas rättigheter, i sin strävan efter fördelningsmässig rättvisa se till att de offentliga bidragen betalas ut på ett sådant sätt att föräldrarna verkligen är fria att efter eget samvete välja vilka skolor de vill ha för sina barn. (20)

Dessutom är det statens uppgift att se till att alla medborgare kan ta del av kulturen på ett lämpligt sätt och är väl förberedda för att utöva sina medborgerliga plikter och rättigheter. Därför måste staten skydda barnens rätt till en adekvat skolutbildning, kontrollera lärarnas förmåga och kvaliteten på deras utbildning, ta hand om elevernas hälsa och i allmänhet främja hela skolprojektet. Men den måste alltid ha subsidiaritetsprincipen i åtanke så att det inte finns något som helst skolmonopol, för det

står i motsättning till den mänskliga personens medfödda rättigheter, till kulturens utveckling och spridning, till medborgarnas fredliga sammanslutning och till den pluralism som i dag finns i så många samhällen. (21)

Därför uppmanar denna heliga synod de troende att hjälpa till till det yttersta med att finna lämpliga undervisningsmetoder och studieprogram och att utbilda lärare som kan ge ungdomen en sann utbildning. I synnerhet genom föräldrarnas sammanslutningar bör de med deras hjälp främja allt arbete som skolan utför, men i synnerhet den moraliska uppfostran den måste ge. (22)

7. Moralisk och religiös undervisning i alla skolor

Kyrkan, som känner ett stort ansvar att omsorgsfullt sörja för alla sina barns moraliska och religiösa fostran, måste vara närvarande med sin egen särskilda tillgivenhet och hjälp för det stora antal som utbildas i skolor som inte är katolska. Detta är möjligt genom vittnesbörd om deras liv som undervisar och leder dem, genom deras medstuderaandes apostoliska verksamhet,(23) men särskilt genom prästernas och lekmännens tjänst, som ger dem frälsningens lära på ett sätt som är anpassat till deras ålder och omständigheter och ger andlig hjälp på alla sätt som tiderna och omständigheterna tillåter.

Kyrkan påminner föräldrarna om deras plikt att ordna och till och med kräva att deras barn ska kunna åtnjuta dessa hjälpmedel och avancera i sin kristna utbildning till en nivå som ligger i takt med deras utveckling i världsliga ämnen. Därför högaktar kyrkan högt de civila myndigheter och samhällen som, med tanke på pluralismen i det nutida samhället och med respekt för religionsfriheten, bistår familjerna så att deras barns utbildning kan ges i alla skolor i enlighet med familjens individuella moraliska och religiösa principer. (24)

8. Katolska skolor

Kyrkans inflytande på utbildningsområdet visas på ett särskilt sätt av den katolska skolan. Inte mindre än andra skolor strävar den katolska skolan efter kulturella mål och den mänskliga fostran av ungdomen. Men dess rätta funktion är att skapa en särskild atmosfär för skolgemenskapen, som är besjälad av evangeliets anda av frihet och kärlek, att hjälpa ungdomarna att växa i enlighet med de nya skapelser de blivit genom dopet när de utvecklar sina egna personligheter, och slutligen att ordna hela den mänskliga kulturen till frälsningens budskap, så att den kunskap som eleverna så småningom förvärvar om världen, Livet och människan är upplysta av tron. (25) Så leder den katolska skolan, samtidigt som den är öppen, vilket den måste vara, för den nutida världens situation, sina elever till att på ett verksamt sätt främja den jordiska stadens bästa och förbereder dem också för tjänst i utbredandet av Guds rike, så att de genom att leva ett exemplariskt apostoliskt liv blir så att säga, en frälsande surdeg i den mänskliga gemenskapen.

Eftersom den katolska skolan därför kan vara ett sådant hjälpmedel för att uppfylla Guds folks uppdrag och för att främja dialogen mellan kyrkan och mänskligheten, till gagn för båda, behåller den även under våra nuvarande omständigheter den största betydelse. Följaktligen förkunnar denna heliga synod på nytt vad som redan har lärts ut i flera dokument från läroämbetet,(26) nämligen: Kyrkans rätt att fritt inrätta och leda skolor av alla slag och nivåer. Och rådet erinrar om att utövandet av en rättighet av detta slag i högsta grad bidrar till att skydda samvetsfriheten, föräldrarnas rättigheter och till att förbättra själva kulturen.

Men låt lärarna inse att den katolska skolan är nästan helt beroende av dem för att uppnå sina mål och program. (27) De bör därför förberedas mycket noggrant så att de både i sekulär och religiös kunskap är utrustade med lämpliga kvalifikationer och även med en pedagogisk skicklighet som är i linje med den samtida världens rön. Må lärarna, som i kärlek är intimt förbundna med varandra och med sina lärjungar och begåvade med en apostolisk ande, genom sitt liv lika mycket som genom sin undervisning vittna om Kristus, den ende Läraren. Må de arbeta som kompanjoner med föräldrarna och tillsammans med dem i varje fas av uppfostran ta vederbörlig hänsyn till olikheterna mellan könen och de rätta mål som den gudomliga försynen tilldelar varje kön i familjen och i samhället. Låt dem göra allt de kan för att stimulera sina elever att handla av sig själva och även efter examen fortsätta att hjälpa dem med råd, vänskap och genom att etablera särskilda förbindelser som genomsyras av kyrkans sanna anda. Dessa lärares arbete, förklarar denna heliga synod, är i ordets verkliga bemärkelse ett apostolat som är mest lämpat och nödvändigt för vår tid och på en gång en sann tjänst som erbjuds samhället. Rådet påminner också katolska föräldrar om plikten att anförtro sina barn till katolska skolor varhelst och närhelst det är möjligt och att stödja dessa skolor efter bästa förmåga och att samarbeta med dem för deras barns utbildning. (28)

9. Olika typer av katolska skolor

Till denna uppfattning om den katolska skolan måste alla skolor som på något sätt är beroende av kyrkan så långt det är möjligt anpassa sig, även om den katolska skolan måste anta olika former beroende på lokala förhållanden. (29) Kyrkan betraktar därför de katolska skolorna som ligger henne varmt om hjärtat, särskilt i de nya kyrkornas områden, och som också besöks av studenter som inte är katoliker.

Uppmärksamhet bör ägnas åt dagens behov när det gäller att etablera och leda katolska skolor. Även om grundskolan och gymnasiet, som är grunden för uppfostran, fortfarande måste främjas, måste man därför fästa stor vikt vid dem som på ett särskilt sätt krävs av de samtida förhållandena, t.ex. yrkesskolor och tekniska skolor, centra för utbildning av vuxna och främjande av social välfärd, eller för efterblivna i behov av särskild vård. och även skolor för att förbereda lärare för religionsundervisning och andra typer av undervisning.

Detta Heliga Kyrkomöte bönfäller uppriktigt herdar och alla troende att inte spara på några uppoffringar för att hjälpa katolska skolor att fullgöra sin funktion på ett allt mer fullkomligt sätt, och särskilt när det gäller att ta hand om behoven hos dem som är fattiga på denna världens ägodelar eller som är berövade hjälp och tillgivenhet från en familj eller som är främlingar för trons gåva.

10. Katolska högskolor och universitet

Kyrkan bryr sig också om skolor på högre nivå, särskilt högskolor och universitet. I de skolor, som är beroende av henne, vill hon att de enskilda ämnena genom själva sin konstitution skall fullföljas i enlighet med sina egna principer, sin egen metod och sin egen vetenskapliga forskningsfrihet, på ett sådant sätt att en allt djupare förståelse på dessa områden kan uppnås och att, i takt med att nya och aktuella frågor ställs och undersökningar omsorgsfullt görs i enlighet med kyrkans lärares och särskilt den helige Thomas av Aquinos exempel, (31) Det kan finnas en djupare insikt om harmonin mellan tro och vetenskap. På så sätt har det kristna sinnet utövat ett offentligt, varaktigt och genomgripande inflytande på kulturens främjande, och de studerande vid dessa institutioner formas till män som verkligen är framstående i sin utbildning, redo att ta på sig viktiga uppgifter i samhället och vittna om tron i världen. (32)

Vid katolska universitet, där det inte finns någon fakultet för helig teologi, bör det inrättas ett institut eller en professur i helig teologi, där det bör hållas föreläsningar som är lämpliga för lekmän. Eftersom vetenskapen går framåt med hjälp av de undersökningar som är utmärkande för högre vetenskapliga studier, bör man vid katolska universitet och högskolor ägna särskild uppmärksamhet åt institut som i första hand tjänar den vetenskapliga forskningens utveckling.

Den heliga synoden rekommenderar varmt att katolska högskolor och universitet ska vara bekvämt belägna i olika delar av världen, men på ett sådant sätt att de inte utmärker sig för sitt antal utan för sin strävan efter kunskap. Studentexamen bör vara lätt tillgänglig för studenter med verkliga löften, även om de är mindre bemedlade, särskilt för studenter från de nyligen framväxande nationerna.

Eftersom samhällets och kyrkans öde är intimt förknippat med de ungas framsteg i högre studier,(33) skall kyrkans herdar ägna sin energi inte bara åt det andliga livet hos de studenter som studerar vid katolska universitet, utan de måste också sörja för den andliga fostran som alla deras barn skall ha. efter överläggningar mellan biskopar, att även vid universitet som inte är katolska bör det finnas föreningar och universitetscentra under katolsk överinseende där präster, ordensfolk och lekmän, noggrant utvalda och förberedda, bör ge bestående andlig och intellektuell hjälp till universitetets ungdomar. Vare sig det är vid katolska universitet eller andra, bör unga människor med större förmågor som verkar lämpade för undervisning eller forskning få särskild hjälp och uppmuntras att satsa på en karriär som lärare.

11. Fakulteterna för heliga vetenskaper

Kyrkan förväntar sig mycket av de heliga vetenskapernas nitiska strävanden. Ty åt dem anförtror hon det mycket allvarliga ansvaret att förbereda sina egna studerande inte bara för prästämbetet, utan särskilt för att undervisa vid de högre kyrkliga studiernas säten eller för att främja lärandet på egen hand eller för att åta sig arbetet som en strängare intellektuell apostolat. Likaså är det just dessa förmögenheters uppgift att göra en mer genomträngande undersökning av de olika aspekterna av de heliga vetenskaperna, så att en allt djupare förståelse av den heliga uppenbarelsen uppnås, arvet av den kristna visdom som våra förfäder överlämnat blir mer fullständigt utvecklat, dialogen med våra skilda bröder och med icke-kristna främjas. Och svar ges på frågor som uppstår i samband med utvecklingen av läran. (35)

Därför bör de kyrkliga fakulteterna omvärdera sina egna lagar så att de bättre kan främja de heliga vetenskaperna och de som är förbundna med dem och, genom att använda moderna metoder och hjälpmedel, leda sina studenter till en mer genomträngande forskning.

12. Samordning bör främjas i skolastiska frågor

Samarbete står på dagordningen. Det ökar mer och mer för att tillgodose efterfrågan på stiftsnivå, nationell och internationell nivå. Då det är alldeles nödvändigt i skolastiska frågor, bör alla medel användas för att främja ett lämpligt samarbete mellan de katolska skolorna, och mellan dessa och andra skolor bör det samarbete utvecklas, vilket hela mänsklighetens bästa kräver. (36) Ökad samordning och samarbete kommer att leda till större frukter, särskilt inom de akademiska institutionerna. Låt därför vid varje universitet de olika fakulteterna arbeta ömsesidigt för detta ändamål, i den mån deras mål tillåter det. Låt dessutom universiteten också bemöda sig om att arbeta tillsammans genom att främja internationella sammankomster, genom att dela vetenskapliga undersökningar med varandra, genom att kommunicera sina upptäckter till varandra, genom att ha utbyte av professorer för en tid och genom att främja allt annat som bidrar till större hjälp.

SLUTSATS

Den heliga synoden bönfäller enträget de unga att själva bli medvetna om vikten av utbildningsarbetet och att förbereda sig för att ta upp det, särskilt där ungdomarnas utbildning är i fara på grund av bristen på lärare. Samtidigt som samma heliga synod bekänner sin tacksamhet till präster, ordensmän och ordenskvinnor och lekmän som genom sin evangeliska självupptagenhet är hängivna det ädla arbetet med utbildning och skolor av alla slag och nivåer, uppmanar den dem att generöst framhärda i det arbete de har åtagit sig och genom att ingjuta Kristi ande i sina studenter: att sträva efter att utmärka sig i pedagogik och kunskapssökande på ett sådant sätt att de inte bara främjar

kyrkans inre förnyelse utan bevarar och ökar dess välgörande inflytande på dagens värld, särskilt den intellektuella världen.

ANTECKNINGAR

1. Bland många dokument som belyser vikten av utbildning finns framför allt ett apostoliskt brev från Benedictus XV, *Communes Litteras*, 10 april 1919: A.A.S. 11 (1919) s. 172. Pius XI:s apostoliska encyklika, [Divini Illius Magistri](#), 31 dec. 1929: A.A.S. 22 (1930) s. 49-86. Pius XII:s allokution till ungdomarna i italiensk katolsk aktion, 20 april 1946: *Discourses and Radio Messages*, vol. 8, s. 53-57. Allocution till fäder i franska familjer, 18 september 1951: *Discourses and Radio Messages*, vol. 13, s. 241-245. Johannes XXIII:s 30-årsjubileumsbudskap vid publiceringen av encyklikan [Divini Illius Magistri](#), 30 december 1959: A.A.S. 52 (1960) s. 57-59. Paulus VI:s tilldelning till medlemmar av Federerade institut som är beroende av kyrklig auktoritet, 30 dec. 1963: *Encyklikor och diskurser av Hans Helighet Paulus VI*, Rom, 1964, s. 601-603. Framför allt skall man ta del av Andra Vatikankonciliet's handlingar och dokument, som ingår i den första serien av den förberedande fasen. Band 3. s. 363-364; 370-371; 373-374.
2. Jfr Johannes XXIII:s encyklika [Mater et Magistra](#), 15 maj 1961: A.A.S. 53 (1961) s. 413-415; 417-424; Encyklikan [Pacem in Terris](#), 11 april 1963: A.A.S. 55 (1963) s. 278 ff.
3. *Deklarationen om de mänskliga rättigheterna* av den 10 december 1948, antagen av FN:s generalförsamling, och jfr även deklARATIONEN *om barns rättigheter* av den 20 november 1959; tilläggsprotokoll till konventionen om skydd för mäns rättigheter och grundläggande friheter, Paris den 20 mars 1952; angående den universella bekännelsen av karaktären av mänskliga lagar, jfr det apostoliska brevet [Pacem in Terris](#): av Johannes XXIII av den 11 april 1963: A.A.S. 55 (1963) s. 295 ff.
4. Jfr Johannes XXIII:s encyklika, [Mater et Magistra](#), 15 maj 1961: A.A.S. 53 (1961) s. 402. Jfr Andra Vatikankonciliet's [dogmatiska konstitution om kyrkan](#), nr 17: A.A.S. 57 (1965) s. 21, och schema över [den pastorala konstitutionen om kyrkan i den moderna världen](#), 1965.
5. Pius XII:s radiobudskap av den 24 december 1942: A.A.S. 35 (1943) s. 12-19, och Johannes XXIII:s encyklika, [Pacem in Terris](#) 11 april 1963: A.A.S. 55 (1963) s. 259 ff. Jfr även den citerade deklARATIONEN om de mänskliga rättigheterna i fotnot 3.
6. Jfr Pius XI:s encyklika [Divini Illius Magistri](#), 31 dec. 1929: A.A.S. 22 (1930) s. 50 ff.
7. Jfr Johannes XXIII:s encyklika [Mater et Magistra](#), 15 maj 1961: A.A.S. 53 (1961) s. 441 ff.
8. Jfr Pius XI:s encyklika [Divini Illius Magistri](#) 1, s. 83.

9. Jfr Andra Vatikankonciliet [doqmatiska konstitution om kyrkan](#), nr 36: A.A.S. 57 (1965) s. 41 ff.
10. Jfr Andra Vatikankonciliet schema över dekretet [om lekmannaapostolatet](#) (1965), nr 12.
11. Jfr Pius XI:s encyklika [Divini Illius Magistri](#), 1, s. 59 ff., encyklikan *Mit Brennender Sorge*, 14 mars 1937: A.A.S. Punkt 29; Pius XII:s tal till den första nationella kongressen för det italienska katolska lärarförbundet, 8 september 1946: *Discourses and Radio Messages*, vol. 8, s. 218.
12. Jfr Andra Vatikankonciliet [doqmatiska konstitution om kyrkan](#), nr 11 och 35: A.A.S. 57 (1965) s. 16, 40 ff.
13. Jfr Pius XI:s encyklika [Divini Illius Magistri](#), 1, s. 63 ff. Pius XII:s radiobudskap av den 1 juni 1941: A.A.S. 33 (1941) s. 200; till den första nationella kongressen för Föreningen för italienska katolska lärare, 8 september 1946: *Discourses and Radio Messages*, vol. 8, 1946: *Discourses and Radio Messages*, vol. 8 s. 218. När det gäller subsidiaritetsprincipen, se Johannes XXIII:s encyklika [Pacem in Terris](#), 11 april 1963: A.A.S. 55 (1963) s. 294.
14. Jfr Pius XI:s encyklika [Divini Illius Magistri](#), 1 s. 53 ff. och 56 ff.; Encyklika Brev, [Non Abbiamo Bisogno](#) 29 juni 1931: A.A.S. 23 (1931) s. 311 ff. Pius XII:s brev från statssekretariatet till den 28:e italienska sociala veckan, 20 september 1955; *L'Osservatore Romano*, 29 september 1955.
15. Kyrkan lovordar de lokala, nationella och internationella medborgerliga myndigheter som, medvetna om den trängande nödvändigheten i dessa tider, använder all sin energi för att alla folk ska kunna dra nytta av mer utbildning och mänsklig kultur. Jfr Paulus VI:s tal till FN:s generalförsamling den 4 oktober 1965: *L'Osservatore Romano*, 6 oktober 1965.
16. Jfr Pius XI:s motu proprio. *Orbem Catholicum*, 29 juni 1923: A.A.S. 15 (1923) s. 327-329; dekret, *Provide Sane*, 12 jan. 1935: A.A.S. 27 (1935) s. 145-152. Andra Vatikankonciliet *dekret om biskopar och pastoral plikter*, nr 13 och 14.
17. Jfr Andra Vatikankonciliet *konstitution om den heliga liturgin*, nr 14: A.A.S. 56 (1964) s. 104.
18. Jfr Andra Vatikankonciliet *dekret om kommunikationsmedier*, nr 13 och 14: AAS 56 (1964) s. 149 ff.
19. Jfr Pius XI:s encyklika [Divini Illius Magistri](#), 1, s. 76; Pius XII:s allocution till Bayerska föreningen för katolska lärare, 31 dec. 1956: *Discourses and Radio Messages*, vol. 18, s. 746.

20. Jfr provinsrådet i Cincinnati III, a. 1861: *Collatio Lacensis*, III, kol. 1240, c/d; Pius XI:s encyklika [Divini Illius Magistri](#), 1, s. 60, 63 ff.
21. Jfr Pius XI:s encyklika [Divini Illius Magistri](#), 1, s. 63; encyklika, [Non Abbiamo Bisogno](#), 29 juni 1931: A.A.S. 23 (1931) s. 305, Pius XII:s brev från statssekreteraren till den 28:e italienska sociala veckan, 20 september 1955: *L'Osservatore Romano*, 29 september 1955. Paulus VI:s allocution till Association of Italian Christian Workers, 6 okt. 1963: *Encyclicals and Discourses of Paul VI*, vol. 1, Rom, 1964, s. 230.
22. Jfr Johannes XXIII:s budskap på 30-årsdagen av encyklikan, [Divini Illius Magistri](#), 30 dec. 1959: A.A.S. 52 (1960) s. 57.
23. Kyrkan betraktar det som en apostolisk handling av stort värde också när katolska lärare och medarbetare arbetar i dessa skolor. Jfr Andra Vatikankonciliet schema för [dekretet om lekmanapostolatet](#) (1965), nr 12 och 16.
24. Jfr Andra Vatikankonciliet schema om deklarationen [om religionsfrihet](#) (1965), nr 5.
25. Jfr Provincial Council of Westminster I, a. 1852: *Collatio Lacensis* III, col. 1334, a/b; Pius XI:s encyklika, [Divini Illius Magistri](#), 1, s. 77 ff.; Pius XII:s bidrag till Bayeriska föreningen för katolska lärare, 31 dec. 1956: *Discourses and Radio Messages*, vol. 18, s. 746; Paulus VI:s allocution till medlemmarna av Federated Institutes Dependent on Ecclesiastic Authority, 30 dec. 1963: *Encyclicals and Discourses of Paul VI*, 1, Rom, 1964, 602 ff.
26. Jfr särskilt det dokument som nämns i den första noten; Dessutom proklamerar denna kyrkans lag av många provinskoncilier och i de senaste uttalandena av många av biskopskonferenserna.
27. Jfr Pius XI:s encyklika [Divini Illius Magistri](#), 1 s. 80 ff.; Pius XII:s bidrag till det katolska förbundet för italienska lärare i gymnasieskolor, 5 jan. 1954: *Predikningar och radiomeddelanden*, 15, s. 551-55B; Johannes XXIII:s bidrag till den 6:e kongressen för de katolska italienska lärarnas föreningar den 5 september 1959: *Discourses, Messages, Conversations*, 1, Rom, 1960, s. 427-431.
28. Jfr Pius XII:s anslag till det katolska förbundet för italienska lärare i sekundärskolor, 5 jan. 1954, 1, s. 555.
29. Jfr Paulus VI:s bidrag till Internationella kontoret för katolsk utbildning, 25 febr. 1964: *Encyklikor och diskurser av Paulus VI*, 2, Rom, 1964, s. 232.
30. Jfr Paulus VI:s tal till Italienska Arbetarnas Kristna Förbund, 6 okt. 1963: *Encyklikor och diskurser av Paulus VI*, 1, Rom, 1964, s. 229.
31. Jfr Paulus VI:s tal till den internationella thomistiska kongressen den 10 september 1965: *L'Osservatore Romano*, 13-14 september 1965.

32. Jfr Pius XII:s tilldelning till lärare och studenter vid franska institut för högre katolsk utbildning, 21 september 1950: *Discourses and Radio Messages*, 12, s. 219-221; brev till Pax Romanas 22:a kongress, 12 augusti 1952: *Discourses and Radio Messages*, 14, s. 567-569; Johannes XXIII:s tilldelning till Federation of Catholic Universities, 1 april 1959: *Discourses, Messages and Conversations*, 1, Rom, 1960, s. 226-229; Paulus VI:s utdelning till den akademiska senaten vid det katolska universitetet i Milano, 5 april 1964: *Encyclicals and Discourses of Paul VI*, 2, Rom, 1964, s. 438-443.

33. Jfr Pius XII:s tal till den akademiska senaten och studenterna vid Roms universitet, 15 juni 1952: *Discourses and Radio Messages*, 14, s. 208: "Riktningen för dagens samhälle är huvudsakligen placerad i mentaliteten och hjärtat på dagens universitet."

34. Jfr Pius XII:s apostoliska konstitution, *Deus Scientiarum Dominus*, 24 maj 1931: A.A.S. 23 (1931) s. 245-247.

35. Jfr Pius XII:s encyklika, [Humani Generis](#) 12 augusti 1950 A.A.S. 42 (1950) s. 568 ff. och 578; Paulus VI:s encyklika [Ecclesiam Suam](#), del III 6 augusti 1964; A.A.S. 56 (1964) s. 637-659; Andra Vatikanconciliets [Dekret om ekumenik](#): A.A.S. 57 (1965), s. 90-107.

36. Jfr Johannes XXIII:s encyklika [Pacem in Terris](#), 11 april 1963: A.A.S. 55 (1963) s. 284 och på andra ställen.
